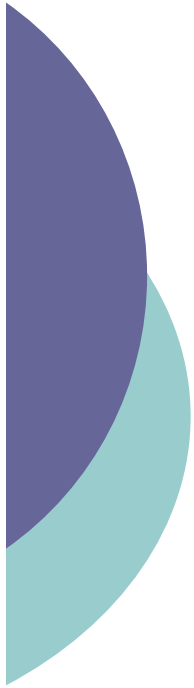

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην αποδόμηση των έμφυλων ταυτοτήτων: προϋποθέσεις, αντιστάσεις και όρια

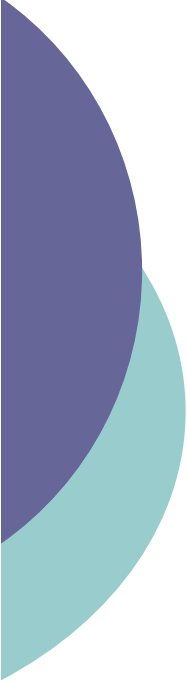
Ελένη Μαραγκουδάκη
Επικ. Καθηγήτρια
Τμήμα ΦΠΨ,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

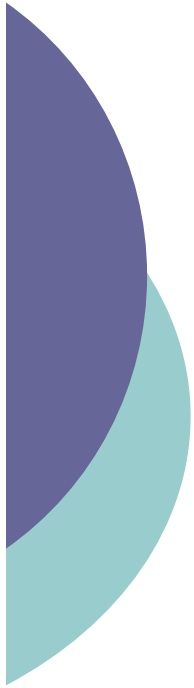
Τα κορίτσια φοιτούν σε ίσο ή και σε μεγαλύτερο ποσοστό με τα αγόρια σε όλες τις βαθμίδες και τους τύπους της Γενικής Εκπαίδευσης. Σημειώνουν περισσότερες “πρωτιές” στις Πανελλαδικές εξετάσεις και αποτελούν το 60% του συνολικού φοιτητικού πληθυσμού των Α.Ε.Ι.

Παρατηρείται, ωστόσο, μια τάση σταθερότητας ή και αδράνειας σε ό,τι αφορά στις επιλογές κατεύθυνσης σπουδών. Η συντριπτική πλειονότητα των κοριτσιών επιλέγει και φοιτά σε σχολές θεωρητικής κατεύθυνσης οι οποίες συνδέονται με επαγγέλματα που, στις σημερινές παραγωγικές και οικονομικές συνθήκες και συγκυρίες, παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά ετεροαπασχόλησης ή/και ανεργίας και γενικότερα εξασφαλίζουν χαμηλά οικονομικά και συμβολικά οφέλη (Καραμεσίνη, Μ. 2008).

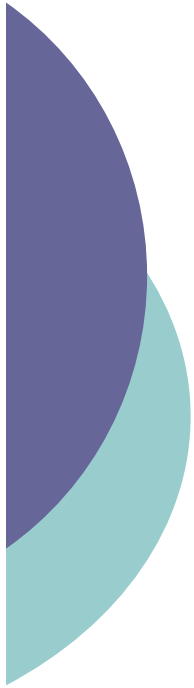
Σε επίπεδο διδακτικού προσωπικού, παρατηρείται αριθμητική υπεροχή των γυναικών εκπαιδευτικών στα σχολεία Α' /θμιας και Β' /θμιας εκπαίδευσης. Η υπεροχή, ωστόσο, αυτή προσδιορίζεται από τη συγκέντρωσή τους στις χαμηλότερες βαθμίδες, την ανάληψη διδασκαλίας μαθημάτων κυρίως θεωρητικής κατεύθυνσης μερικά μάλιστα εκ των οποίων θεωρούνται ως "δευτερεύοντα" και τέλος την απουσία τους από θέσεις στελεχών διοικητικής και παιδαγωγικής ευθύνης (Μαραγκουδάκη, Ε. 2007, Δαράκη, Ε. 2007, Τάκη, Β. 2009).

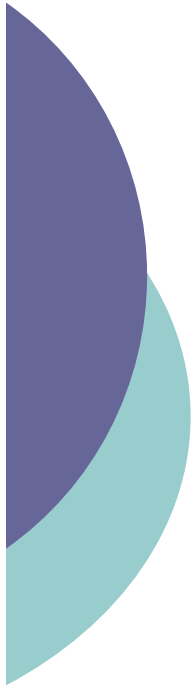
-
- Οι γυναίκες πανεπιστημιακοί αποτελούν τη συντριπτική μειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού της χώρας
 - Το υψηλότερο ποσοστό τους συγκεντρώνεται στις χαμηλότερες ιεραρχικά βαθμίδες, των Επίκουρων Καθηγητριών και των Λεκτόρων

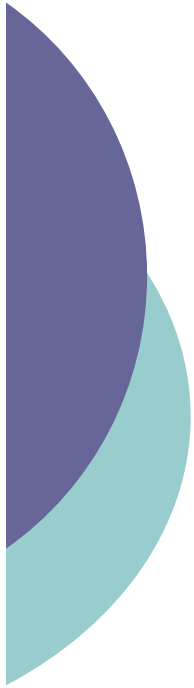
-
- Οι διαφοροποιήσεις, ως προς το φύλο, ανάμεσα σε σχολές των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών και σε σχολές των Φυσικών Επιστημών καθώς και των Επιστημών Μηχανικής και Τεχνολογίας, σε ό,τι αφορά τόσο την πρόσβαση όσο και την εξέλιξη στις βαθμίδες, είναι έντονες, σχεδόν πολωτικές. Οι πρώτες σχολές είναι περισσότερο “φιλικές” και “ανοικτές” στις γυναίκες, ενώ οι δεύτερες σχολές είναι “επιφυλακτικές”, χωρίς να λείπουν και οι περιπτώσεις που είναι σχεδόν ερμητικά “κλειστές” για τις γυναίκες πανεπιστημιακούς
 - Οι γυναίκες πανεπιστημιακοί υπο-εκπροσωπούνται σε διοικητικές θέσεις στα συλλογικά διοικητικά όργανα του χώρου εργασία τους.

...οι ταυτότητες φύλου δεν υπάρχουν παρατακτικά άνδρας – γυναίκα/ ανδρισμός – θηλυκότητα αλλά **ιεραρχικά** με την ανδρική ταυτότητα σε θέση κυρίαρχη και ηγεμονική και τη γυναικεία σε θέση υποδεέστερη και συχνά απαξιωτική.(Connel, R.W. (2006), Δεληγιάννη–Κουϊμτζή, Β. Σακκά Δ., Ηρακλείδου Μ, Φρόση, Λ. (2005) Πολίτης Φ., (2006).

Αυτή ακριβώς η “επιστημονικά αστήριχτη και κοινωνικά αθέμιτη” άνιση αξιολόγηση και ιεραρχική κατάταξη των ταυτοτήτων φύλου, είναι που αποκρυσταλλώνεται στη διαφορετική και εξουσιαστική θέση των ανδρών και των γυναικών στους διάφορους κοινωνικούς τομείς.

Τι εννοούμε, όμως, όταν μιλούμε για συστηματική και μεθοδική παρέμβαση των εκπαιδευτικών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία με στόχο την αποδόμηση των περιοριστικών έμφυλων ταυτοτήτων; Ποιες είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να συναινούν αλλά, κυρίως, να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στο συγκεκριμένο θέμα; Ποιες παράμετροι θέτουν όρια και δημιουργούν αντιστάσεις και δυσκολίες;

-
- στην αμφισβήτηση του άκρως απλουστευτικού και εφησυχαστικού, αλλ' ωστόσο κυρίαρχου μύθου περί των βιολογικών διαφορών ως αιτίου της κοινωνικής ανισότητας των φύλων.
 - στην αποδόμηση και σταδιακά στην αμφισβήτηση και άμβλυνση των αναχρονιστικών και περιοριστικών, τόσο για τα αγόρια αλλά ιδιαίτερα για τα κορίτσια, στερεοτυπικών κοινωνικών αντιλήψεων για τα φύλα.
 - στη διεύρυνση των ταυτοτήτων των φύλων τόσο αναφορικά με την επιλογή επαγγέλματος και τις φιλοδοξίες για επιδίωξη επαγγελματικής σταδιοδρομίας και καριέρας, όσο και με τον καταμερισμό ρόλων στον ιδιωτικό χώρο της οικογένειας και,
 - γενικότερα, στην προώθηση των αρχών της ισότητας και της ισοτιμίας στις κοινωνικές σχέσεις ανδρών και γυναικών σε όλους τους κοινωνικούς τομείς

-
- α)** η διάχυση και η εμπέδωση από την εκπαιδευτική κοινότητα της επιστημονικά τεκμηριωμένης γνώσης, ότι η κοινωνική ανισότητα των φύλων αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή και
- β)** η συσσωρευμένη γνώση που έχει προκύψει από τη φεμινιστική μελέτη και έρευνα αναφορικά με:

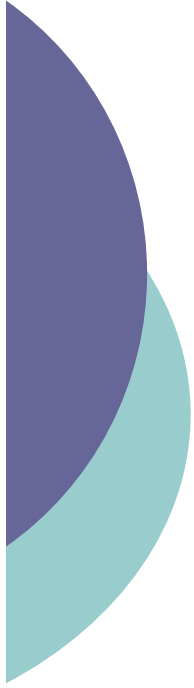

-
- τη διαφορετική και άνιση θέση των φύλων στους διάφορους κοινωνικούς τομείς. Πώς αυτή εκφράζεται και με ποιες συνέπειες για τους άνδρες και τις γυναίκες.
 - τα υλικά και συμβολικά συμφέροντα του κεφαλαίου και των ανδρών ως κοινωνικής ομάδας που αποτελούν το υπόστρωμα δημιουργίας των ποικίλων εκφάνσεων και μορφών κοινωνικής ανισότητας με βάση το φύλο και τα οποία έμμεσα αλλά ωστόσο αποτελεσματικά ευνοούν τη συντήρησή τους.
 - τα μέσα και τις πρακτικές με τις οποίες ο σχολικός μηχανισμός, γενικά, και ιδιαίτερα οι ίδιοι και οι ίδιες συμβάλλουν στην αναπαραγωγή και συντήρηση των ασύμμετρων και εξουσιαστικών σχέσεων ανάμεσα στα φύλα.

Οι παράμετροι αυτοί φαίνεται να συνδέονται και να αφορούν:

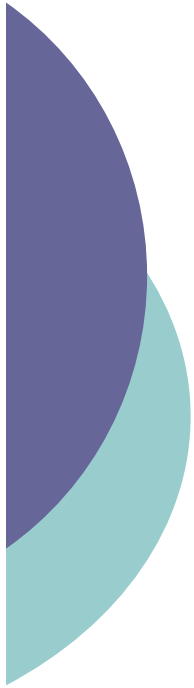
- α)** στην ιδεολογία και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση και το σχολείο και
- β)** στις συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών.

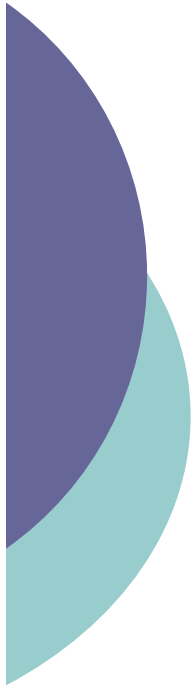
(α) την παιδοκεντρική μάθηση

(β) το ρόλο και την “ευθύνη” εξωσχολικών φορέων κοινωνικοποίησης στη διαμόρφωση των έμφυλων ταυτοτήτων και

(γ) την πολιτική ουδετερότητα του σχολείου. των

-
- Ο φόρτος εργασίας και, γενικά, η εντατικοποίηση της δουλειάς τους, καθώς καλούνται να ανταποκριθούν σε μια σωρεία αιφνιδιαστικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Το γεγονός αυτό περιορίζει, αν δεν εκμηδενίζει, τα περιθώρια του διαθέσιμου χρόνου τους.
 - Ο συγκεντρωτικός και γραφειοκρατικός χαρακτήρας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ο οποίος επιτρέπει ελάχιστα περιθώρια παρέκκλισης από το αναλυτικό και το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. (Ανδρέου, Α., Παπακωνσταντίνου, Γ. (1994).
 - Ο φόρτος μαθημάτων και γενικά η εντατικοποίηση της μελέτης των μαθητών και των μαθητριών, ιδιαίτερα εκείνων του Γενικού Λυκείου.

-
- -«*Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων*». (Πράξη 4.1.1.α), με φορέα υλοποίησης το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ).
 - -«*Καλλιρρόη*»: Προωθώντας την ισότητα των φύλων κατά τη μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας. Δράσεις συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού με την *οπτική του φύλου*» (Πράξη 4.1.1.β), με φορέα υλοποίησης το Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.
 - -«*Θετικές Δράσεις υπέρ των γυναικών ΕΠΕΑΕΚ, 4.1.1.στ'*» με φορείς υλοποίησης το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το Τ.Ε.Ι. Καβάλας, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, και τέλος,
 - - «*Παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία*» (Πράξη 4.1.1.δ), με φορέα υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία» (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, Πράξη 4.1.1.δ)

- α)** αφορά στην εκπόνηση βοηθητικού υλικού ειδικά για τη θεματική του φύλου,
- β)** απευθύνεται στους/στις εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, όλων των βαθμίδων και των τύπων της Γενικής Εκπαίδευσης (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Γενικό Λύκειο και ΕΠΑ.Λ/ΕΠΑ.Σ),
- γ)** φάκελοι του υλικού έχουν αποσταλεί σε όλες τις σχολικές μονάδες της Ελλάδας, και
- δ)** δεν προβλεπόταν δράσεις διάχυσής του.

Το βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό εκπονήθηκε
σε δύο μορφές:

α) σε έντυπη και

β) σε ηλεκτρονική.

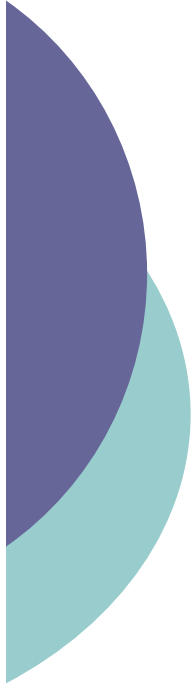
Έντυπο βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει συνολικά πέντε (5) πακέτα. Τα πακέτα αυτά είναι:

- Βιβλίο-Εγχειρίδιο για τις/τους Νηπιαγωγούς
- Βιβλίο-Εγχειρίδιο για τους/τις Εκπαιδευτικούς
- Βιβλίο-Φύλο και Νέα Επαγγέλματα
- Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό για τα σχολικά εγχειρίδια θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης και τέλος
- το Βιβλίο-Δοκίμια.

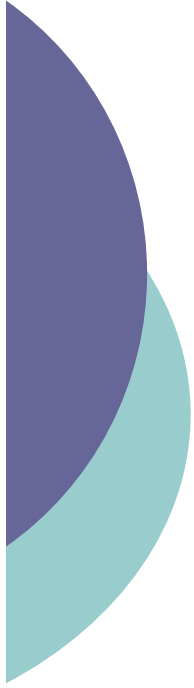

Ηλεκτρονικό βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό:

- **Οπτικοακουστικό υλικό** (2 DVD)
 - * α) *Κορίτσια, Αγόρια, η Μπάρμπι και τα Μαθηματικά* (Δημοτικό – Γυμνάσιο)
 - * β) *Κορίτσια αγόρια αναζητούν την ισότητα* (Γενικό Λύκειο – ΕΠΑ.Λ./ΕΠΑ.Σ.)
- **Πολυμεσικό υλικό**
 - * Ένα CD-ROM για Νηπιαγωγείο
 - * Ένα CD-ROM για Δημοτικό - Γυμνάσιο
 - * Ένα CD-ROM για Γενικό Λύκειο και ΕΠΑ.Λ./ΕΠΑ.Σ.
- **Δικτυακό τόπο/ιστοσελίδα:** www.isotita-ereaeek.gr

-
- εκδημοκρατισμού και πολιτισμικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας
 - αξιοποίησης όλου του ανθρώπινου δυναμικού μιας κοινωνίας με στόχο την καλύτερη οικονομική ανάπτυξη, κάτι που αποτελεί επιτακτική αναγκαιότητα στη σύγχρονη ανταγωνιστική παγκοσμιοποιημένη διαδικασία της παραγωγής και της οικονομίας.

Σας ευχαριστώ